

Lärande

Lärande Centralt
Christian Jerhov
Verksamhetsutvecklare
0302 – 52 12 04

Riktlinjer för arbetet med att främja likabehandling och förebygga och motverka diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.

Uppdrag

Enligt 6 kap i Skollagen angående kränkande behandling samt 3 kap 14§-16§ i Diskrimineringslagen ska huvudmannen se till att:

- Det bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling och diskriminering (Skollagen 6 kap 6§, Diskrimineringslagen 3 kap 14§).
- Man förebygger och förhindrar kränkande behandling och diskriminering (Skollagen 6 kap 7§, Diskrimineringslagen 3 kap 15§).
- Det upprättas en årlig plan/likabehandlingsplan (Skollagen 6 kap 8§, Diskrimineringslagen 3 kap 16§).

Huvudmannen (Lerums kommun) fullgör ovanstående genom dessa riktlinjer.

För respektive enhets likabehandlingsarbete ansvarar rektor och förskolechef.

Uppföljning av enheternas likabehandlingsarbete och likabehandlingsplaner görs i form av internkontroll, årligen. Resultatet, analyser och strategier föranledda av denna ingår i de särskilda verksamhetsuppföljningar som upprättas årligen som en del i huvudmannens dokumentation av det systematiska kvalitetsarbetet.

Definitioner

I Skollagen 6 kap 3§ definieras *kränkande behandling* som: ett uppträdande som utan att vara diskriminering enligt Diskrimineringslagen (2008:567) kränker ett barns eller en elevs värdighet.

I Skolverkets allmänna råd (2012) står det att *kränkande behandling* är ett ”uppträdande som, utan att vara diskriminering enligt diskrimineringslagen, kränker barns eller elevers värdighet.”

Trakasserier och kränkande behandling beskrivs i samma skrift som att de ”kan utföras av en eller flera personer och riktas mot en eller flera. De kan vara synliga och handfasta likaväl som dolda och subtila. De kan utföras inte bara direkt i verksamheten utan även via exempelvis telefon och internet. Trakasserier och kränkande behandling kan t.ex. uttryckas genom nedsättande tilltal, ryktesspridning, förlöjliganden eller fysisk våld. Kränkningarna kan även handla

Datum
2012-08-15

om att frysa ut eller hota någon. Kränkande behandling kan äga rum vid enstaka tillfällen eller vara systematiska och återkommande.”

Vidare definitioner ur de allmänna råden:

Mobbning är en form av kränkande behandling eller trakasserier som innebär en upprepad negativ handling när någon eller några medvetet och med avsikt tillfogar eller försöker tillfoga en annan skada eller obehag

Diskriminering definieras i Diskrimineringslagen 4 § och är ett övergripande begrepp för negativ behandling av individer eller grupper som leder till att de missgynnas utifrån olika diskrimineringsgrunder.

Diskriminering används också som begrepp i fall där institutioner genom till exempel strukturer och arbetssätt missgynnar personer utifrån diskrimineringsgrunderna.

Eftersom diskriminering handlar om missgynnande förutsätter det någon form av makt hos den som utför diskrimineringen. I verksamheterna är det huvudmannen eller personalen som kan göra sig skyldig till diskriminering. Barn och elever kan inte diskriminera varandra i juridisk bemärkelse.

De sju diskrimineringsgrunderna är:

- kön
- könsöverskridande identitet eller uttryck
- etnisk tillhörighet
- religion eller annan trosuppfattning
- funktionshinder
- sexuell läggning
- ålder

Trakasserier

I Diskrimineringslagens 1 kap 4 § definieras också trakasserier som:

(..) ett uppträdande som kränker någons värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna (..)

Om någon ur personalen utsätter ett barn eller en elev för trakasserier benämns det diskriminering.

Enhetens uppdrag

Varje incident av diskriminering, trakasserier och kränkande behandling ska resultera i en reaktion från de vuxna i skolan.

Varje enhet ska upprätta en väl förankrad likabehandlingsplan som beskriver hur man ska arbeta målinriktat, förebyggande och åtgärdande för att främja likabehandling och för att motverka diskriminering, trakasserier och kränkande

Datum
2012-08-15

behandling. Likabehandlingsplanen ska belysa arbetet i alla i enheten ingående olika verksamheter.

Målinriktat arbete

Det målinriktade arbetet bör inriktas så att det:

- Utgår ifrån det övergripande uppdraget att verka för demokratiska värderingar, mänskliga rättigheter, likabehandling och trygghet.
- Bedrivs systematiskt och långsiktigt, rikta sig till alla samt vara en naturlig del i det vardagliga arbetet.
- Baseras på kunskap om hur diskriminering, trakasserier och kränkande behandling uppstår och vilka faktorer som skapar en trygg och jämlik miljö.
- Ger barn, elever, personal och föräldrar återkommande möjligheter att reflektera kring normer, värderingar och relationer. Detta innebär bland annat att personalen ges tid att diskutera egna normer och attityder samt sådana som genomsyrar den pedagogiska verksamheten.
- Omfattar kompetensutveckling för personalen för att öka medvetenheten och kunskapen om diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.
- I varje verksamhet regelbundet görs kartläggningar och analyser av organisationen och arbetsätten för att försäkra sig om att det inte finns något som leder till eller riskerar att leda till diskriminering eller kränkande behandling.

För att säkerställa att ett målinriktat arbete sker ska varje enhet upprätta en likabehandlingsplan.

Likabehandlingsplan

Enheternas likabehandlingsplaner ska uppfylla alla de krav som uttrycks i Skollag och Diskrimineringslag och ska utgå ifrån Skolverkets ”Allmänna råd för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling” (2012).

Enheternas likabehandlingsplaner består av tre delar. Dessa kan vara i ett eller flera dokument. **En allmän del med definitioner och rutiner m.m.** och **en del med en årlig översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.** Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året.

Den tredje delen är en redogörelse för hur de planerade åtgärderna från föregående år har genomförts.

Planerna bör innehålla:

Datum
2012-08-15

- Konkreta mål som utgår från slutsatserna av kartläggningarna och beskrivningar av de insatser som ska genomföras under året för att förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.
- En ansvarsfördelning för utförandet av de främjande och förebyggande insatserna.
- En beskrivning av hur insatserna för att främja likabehandling och de förebyggande insatserna mot trakasserier och kränkande behandling ska följas upp och utvärderas.
- Rutiner för hur barn, elever och deras vårdnadshavare ska göra för att anmäla diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling.
- Rutiner för hur personalens respektive förskolechefens och rektorns anmälningsskyldighet ska fullgöras.
- Rutiner för hur diskriminering, trakasserier och kränkande behandling ska utredas, åtgärdas och dokumenteras.
- En beskrivning av hur barn och elever ska medverka och har medverkat i det främjande förebyggande arbetet.

Likabehandlingsplanens utformning

Nedan följer en beskrivning av de delar som ska ingå i alla enheters likabehandlingsplan. Dessa är till största delen hämtade ur Skolverkets allmänna råd (2012), därför formuleras råden med "bör" på flera ställen.

1. Inledning

Likabehandlingsplanen ska:

- Klargöra att diskriminering, trakasserier och kränkande behandling är förbjudna enligt diskrimineringslag och skollag.
- Tydligt uttrycka att skolan tar avstånd från alla tendenser till diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.
- Ange ett mål med insatserna.
- Beskriva vad diskriminering, trakasserier och kränkande behandling är.
- Gälla diskriminering, trakasserier och kränkande behandling som äger rum mellan elever såväl som mellan personal och elever.

2. Förebygga och förhindra - årlig plan

Följande dokumenteras och utgör den årliga plan som enheten ska upprätta.

Observera att nedanstående ska göras för varje verksamhet inom enheten och i planen ska det tydligt framgå vilka kartläggningar, analyser, utvärderingar och mål som härrör till vilken verksamhet.

Datum
2012-08-15

Beskriv vilka kartläggningar som gjorts, resultaten av dessa, analyser av resultaten och åtgärder som föranleds av kartläggningarna! Använd gärna resultaten från de enkäter som genomförs årligen, vid sidan om egna metoder för kartläggningar.

I arbetet med att förebygga och förhindra diskriminering, trakasserier och kränkande behandling bör man:

- Regelbundet kartlägga barnens och elevernas trygghet och trivsel samt deras uppfattning om förekomsten av diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.
- Analysera kartläggningen för att identifiera risker för diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.
- I samband med analysen även utvärdera tidigare insatser för att förebygga diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling.
- Utifrån de identifierade riskerna formulera konkreta och uppföljningsbara mål för arbetet.
- Planera vilka insatser som ska genomföras under året för att nå målen och hur dessa ska följas upp och bestämma vem som ansvarar för respektive insats.
- Se till att eleverna är delaktiga i kartläggningen och i analysen av resultaten och när man avgör vilka insatser som ska sättas in.

3. Upptäcka

Beskriv hur arbetet organiseras enligt följande:

- Verksamheten bör organiseras så att personalen tidigt kan upptäcka trakasserier och kränkande behandling.
- Ledningen och personalen bör vara särskilt uppmärksamma på om barn och elever upplever sig kränkta av någon personal i verksamheten.
- Personalen bör ha god uppsikt över de utrymmen och platser där barn och elever befinner sig för att kunna upptäcka trakasserier och kränkande behandling.
- Skolan ska ha system och upprätta rutiner för hur en anmälan om trakasserier eller kränkande behandling ska göras så att den kommer såväl rektorn eller förskolechefen som huvudmannen till del.
- Barn och elever samt deras vårdnadshavare bör få information om hur de ska rapportera när ett barn eller en elev upplever eller får kännedom om diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling

4. Utreda

I varje enhets likabehandlingsplan ska ingå rutiner för följande och beskrivning av hur utredningar m.m. dokumenteras.

Datum
2012-08-15

Ur Skollag:

Skyldighet att anmäla, utreda och vidta åtgärder mot kränkande behandling

10 § En lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till förskolechefen eller rektorn. En förskolechef eller rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Första stycket första och andra meningarna ska tillämpas på motsvarande sätt om ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för trakasserier eller sexuella trakasserier på sätt som avses i diskrimineringslagen (2008:567).

För rapportering till huvudmannen gäller följande rutin:

Anmälan görs via särskild blankett (finns på intranätet) av rektor eller förskolechef skyndsamt efter det att kränkning upptäckts till Sektor lärande centralt, Maria Ling.

Anmälningarna sammanställs och följs upp regelbundet.

Rektor eller förskolechef ansvarar för att en utredning skyndsamt påbörjas.

Tillämpningen av ovanstående paragraf görs enligt följande:

- Utredningen bör allsidigt belysa vad som inträffat och innehålla en analys av orsakerna till det inträffade samt bör omfatta både den eller de som kan ha utfört kränkningen och den som har blivit utsatt.
- Utredningen bör leda till att verksamheten får tillräckligt med information och kunskap om situationen för att kunna bedöma vilka åtgärder som måste vidtas för att få trakasserier eller den kränkande behandlingen att upphöra.
- Utredningen bör dokumenteras och verksamheten bör utveckla ändamålsenliga former och rutiner för detta.
- Det bör finnas rutiner för hur informationen till berörda barn, elever och vårdnadshavare ska ske då någon i verksamheten får kännedom om att ett barn eller en elev upplever sig ha blivit utsatt för trakasserier eller kränkande behandling.
- I varje enskilt fall bör det bedömas om en anmälan ska göras till andra myndigheter.

Datum
2012-08-15

I Lerums kommun tillämpas följande rutin för ett första utredningssamtal och för information till vårdnadshavare:

”När skol- eller förskolepersonal får information om att ett barn eller en elev känt sig utsatt för kränkande behandling genomför förskolan eller skolan ett utredningssamtal inom 24 timmar.

De tar också kontakt med vårdnadshavarna, både till den som blivit utsatt för kränkande behandling och den som utsatt någon för kränkande behandling”.

5. Åtgärder

Om det förekommer trakasserier, sexuella trakasserier eller kränkande behandling ska varje enhet vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att i framtiden förhindra trakasserier och kränkande behandling.

I varje enhets likabehandlingsplan ska ingå rutiner för följande:

- Det bör finnas rutiner för hur akuta situationer ska hanteras och lösas när barn eller elever har utsatts för trakasserier eller kränkande behandling.
- Åtgärderna som vidtas bör grundas på utredningen i det enskilda fallet och riktas till såväl det barn eller den elev som blivit utsatt som till den eller dem som utövat kränkningen.
- Åtgärderna bör följas upp och utvärderas för att verksamheten ska kunna förvissa sig om att de leder till att kränkningarna upphör och inte upprepas.
- Åtgärderna samt uppföljningen och utvärderingen av dessa bör dokumenteras och verksamheten bör utveckla ändamålsenliga former och rutiner för detta.

6. Delaktighet och ansvar

Likabehandlingsplanen ska:

- Vara förankrad hos och beskriva hur barn, elever och personal ska medverka och hur vårdnadshavare ska göras delaktiga i arbetet mot diskriminering och kränkande behandling.
- Beskriva ansvarsfördelningen mellan personal, ledning och elever i både det förebyggande och det åtgärdande arbetet.
- Ange hur information om skolans sammantagna arbete för att motverka diskriminering eller kränkande behandling ska spridas till elever och vårdnadshavare.

7. Kompetensutveckling

Likabehandlingsplanen ska:

Datum
2012-08-15

- Beskriva de kompetensutvecklingsinsatser som kommer att genomföras under året och som är inriktade på likabehandlingsarbetet.
- Leda till att all personal utbildas kontinuerligt inom området diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.

8. Kvalitetssäkring

Likabehandlingsplanen ska:

- Beskriva hur den årligen ska följas upp, utvärderas och vid behov revideras.

Referenser

Skolverkets allmänna råd "Arbetet mot diskriminering och kränkande behandling" från 2012

Skollagen (2010:800) 6 kap. Åtgärder mot kränkande behandling

Aktuella bestämmelser i diskrimineringslagen (2008:567)

Förordning (2006:1083) om barns och elevers deltagande i arbetet med planer mot diskriminering och kränkande behandling

Tips:

Skolverket: Vad fungerar? Resultat av utvärdering av metoder mot mobbning. (2011)